

FUGLE & NATUR

De lange bens
danmarkshistorie

GRØN TREPART med
lokale DOF'ere

FOR BØRN:
God rejse, trækfugle

FORSKNING:
Fugle i nyskabt
dansk natur

Råger i flok

SØLVHEJRE

Dansk
Ornitologisk
Forening

BirdLife
DANMARK

**50 mm Bright.
42 mm Light.**
NY ZEISS SFL 50 .

Seeing beyond

Opgrader fra kikkert med 42 mm objektivdiameter til den nye ZEISS SFL 50.

ZEISS SFL 50 kikkert kombinerer førsteklasses optik med et let og robust design, der overgår konventionelle 42mm modeller. Det innovative UHD-koncept giver 90% lystransmission og en 50mm udgangspupil, hvilket sikrer brillante billeder i dårlige lysforhold. Farveægtheden hjælper med at identificere præcist, mens det brede synsfelt forbedrer oplevelsen.

Med fokus på kompakthed, optimeret ergonomi og et robust magnesiumhus sikrer SFL 50 komfortabel og langvarig brug uden træthed.

Oplev fremtiden inden for kikkerter – 50mm lys. 42mm let.

zeiss.com/nature/sfl-50

KOLOFON

Forside

Sølvhejre

Foto: John Larsen

Udgivet af Dansk Ornitologisk Forening (DOF) / BirdLife Danmark

Vesterbrogade 138-140
1620 København V
Tlf. 33 28 38 00
(onsdag kl. 11-15).
Mail: dof@dof.dk

Redaktør (ansv.):

Karina Demuth
tlf. 20 85 89 69
karina.demuth@dof.dk

Korrektur:

Anne-Grete Ditlevsen

Annoncer:

Josefine Buus Jacobsen

Ture og møder:

Michael Fink

Oplag:

16.100. ISSN: 1395-8860

Layout og tryk:

KLS PurePrint A/S

GRIBBEN OG KONDOREN

Lammegribben er i Danmark en yderst sjælden gæst fra Sydeuropa, og andeskondoren er aldrig set her, for den lever i Sydamerika. Disse to mægtige fugle er skabt til et liv, hvor de fra stor højde og over kilometerlange strækninger afsøger bjergrigt terræn for ådsler, som er deres naturlige fødevalg. Alligevel viser en ny opgørelse fra Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) under Ministeriet for Grøn Trepert, at der i Danmark sidder både lammegrib og andeskondor bag lås og slå hos private eller virksomheder. Det er både trist og skammeligt!

Som udgangspunkt er det forbudt at holde rovfugle og ugler i bur, men SGAV kan give dispensation eller tilladelse fra dette forbud, og det gør de desværre i stor stil. Opgørelsen ved årsskiftet 2024/25 viser, at der lovligt sidder 607 rovfugle på pinde i større eller mindre bure med udsigt til at leve resten af deres sølle liv der.

Opgørelsen viste følgende 'ikke danske' rovfugle i bur: brunskuldret våge 92, amerikansk tårnfalk 72, slagfalk 55, lannerfalk 41, rødhalet våge 13, aplomadofalk 13, steppeørn 8, hvidhovedet havørn 8, be-ringhavørn 6, kongevåge 6, præriefalk 5, cara-cara 4, andesvåge 3, afrikansk skovhøg 2, andeskondor 2, verreauxørn 2, rovørn 2, hættegrib 1, kejserørn 1, eleonorafalk 1, laggarfalk 1, Falkland caracara 1, gåsegrib 1 og lammegrib 1; i alt 341.

Desuden sad der følgende 'danske' arter: jagtfalk 132, vandrefalk 110, kongeørn 6, havørn 16 og hybridfalk 2; i alt 266.

Rovfuglene er tilpasset et liv med fart over feltet, men med få klik på internettet med søgeordene "birds of prey for sale" kan man se det enorme udbud af bur-rovfugle, der sælges. For nogle få tusinde kroner kan man blive ejer af en slagfalk, mens man må noget højere op for at erhverve en steppeørn, en grib eller en californisk kondor til baghaven eller altanen, men købes og importeres kan de.

Bekendtgørelsen om hold af fugle er fra 2016, og det er på tide, at den bliver revideret, så langt færre rovfugle kommer til at leve deres liv under kummerlige forhold. At spærre rovfugle og ugler inde svarer til at tillade private at holde elefanter og løver i bur.

Myndighederne kræver af rovfugleholderne, at de afleverer en fjerprøve, så de enkelte fugle kan identificeres, men kontrollen med rovfugleholdene er yderst lemfældig. Således oplyste Miljøstyrelsen i 2022, at man kun havde foretaget ét kontrolbesøg siden 2010 hos et arabisk ejet firma i Nordjylland, der har en millionforretning med at producere og eksportere især jagtfalke og vandrefalke til arabiske rigmænd. En virksomhed, der efter DOF's mening slet ikke burde være tilladt her i landet.

Reglerne for privates og virksomheders hold af rovfugle og ugler bør som minimum strammes, og kontrollen øges. Men det bedste for lammegribben, andeskondorerne og de andre rovfuglearter ville være helt at forbyde at holde dem i fangenskab!

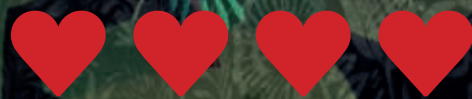
EGØN ØSTERGAARD,
FORMAND DOF

DER ER UGLER I MOSEN — og måske mord

En 85-årig amatørornitolog forsvinder sporløst, og privatdetektiven Anne-Maj Mortensen påtager sig at finde ham. Sagen udvikler sig til et hæsblæsende drama blandt miljøaktivister, fuglekiggere og handlekræftige pensionister, og den får alvorlige konsekvenser for fru Mortensen selv, da hun bliver årsag til en fatal ulykke og efterfølgende sætter sit eget liv på spil.

Efterlønnen Anne-Maj hvirvler sig endnu en gang ind i politiets arbejde i *Et mord for meget*, der er nyeste bog i Anna Grues hyggekrimiserie.

"Anna Grue er stærkt tilbage"
POLITIKEN

LINDHARDT OG RINGHOF

6

INDHOLD

Sølvhejre	6
Dus med Alfred Godsk Geckler.....	12
Danmark siden sidst	16
Den grønne trepart.....	18
Hvid stork	24
Ørneklubben:	
Farvel og på gensyn, trækfugle	28
Ny natur til eksamen.....	30
Nyt fra verden	34
Råge	36
Ture og mødekalender.....	40

Foto: Steen E. Jensen

36
Råge

24

De lange bens
danmarkshistorie

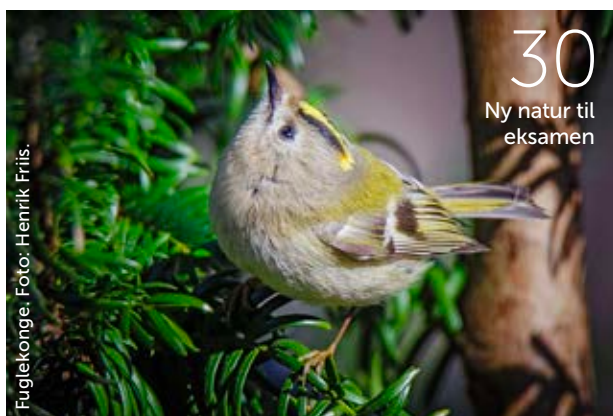

Hvid stork. Foto: Erik Borch

Foto: Jan Skriver

18 Den grønne trepart i
fugleperspektiv.

30

Ny natur til
eksamen

Fuglekonge. Foto: Henrik Friis.

HATTEN AF FOR DEN HVIDE HEJRE

Et skift i hattemode blev redningen for den elegante sølvhejre, der engang var ved at forsvinde fra Europa, fordi dens hvide fjer var i høj kurs som hovedprydelse til kvinder. I dag smykker de færreste sig med lånte fjer, og sølvhejren har bredt sig eksplosivt i den danske natur.

AF JAN SKRIVER

Vi skriver sommeren 1980. Jeg boede i Løgstør, og nordvest for byen på den anden side af Limfjordens største vandflade gik der rygter om en høj hvid hejre, som var set på Bygholm Vejle, en af Danmarks absolut mest gavmilde lokaliteter for vandfugle.

Jeg pakkede rygsækken, pumpede cyklen og trådte i pedalerne i et feltornitologisk udbrud, der efter godt 32 kilometer i modvind og uden cykelsti bragte mig frem til udsigten over Bygholm-engen, en af Danmarks største grønne afgræssede engflader med en variation af pander, loer og søer.

Efter en times spejden fik jeg for enden af min halvanden kilo tunge Kowa-håndkikkert, der var moderne og et must dengang i optikkens stenalder, øje på en hvid plet langt pokker i vold ude på engen.

Den var god nok. Det var en sølvhejre. Lysende

hvid som jomfruelig sne og slank som et siv spankulerede den i en af de våde pander på engen. Fuglen var et drømmesyn, men også et fjernsyn i flimrende varmedis. Den kom aldrig tættere på end to-tre kilometer.

Fra cykel til bil med hejreudsigt

Så skriver vi 2025. I bil er jeg på vej til Thy, og af gammel vane holder jeg ind på p-pladsen ved publikumscentret på Bygholm Vejle, sætter min ganske lette Zeiss-håndkikkert for øjnene og ser lysende hvide pletter et utal af steder fra øst til vest på engen.

De hvide pletter skyldes ingenlunde en begyndende øjenlidelse, næh, de er forårsaget af sølvhejrer. Jeg tæller mindst 30 fugle på engen denne morgen i forsommeren. Flere af dem fisker tæt på rastepladsen og en enkelt flyver forbi på nært hold, da en havørn skaber frygt og uro på engen.

Et kollektiv af grå og hvide hejrer

Hvad man ikke troede muligt dengang, er sket. Sølvhejren er flyttet ind og har i løbet af få årtier skiftet status fra meget sjælden til almindelig og vidt udbredt, ligesom det er sket for andre store fuglearter som havørnen, tranen og skestorken.

I år manifesterer sølvhejren sig som en næsten ligeså talrig ynglefugl i Vejlerne som dens nære slægtning, den blågrå fiskehejre.

"I maj talte jeg ved hjælp af fotografering fra drone 44 ynglepar af sølvhejre i Vejlernes store hejrekoloni, hvor også 95 par fiskehejrer har rede. Sølvhejre og fiskehejre yngler tæt sammen i kolonien, hvor rederne er anbragt i toppen af høje nåletræer", fortæller ornitolog og fugletæller Henrik Haaning Nielsen fra Avifauna Consult, som udfører naturovervågning og naturformidling.

Sammen med Ole Amstrup, der har Tipperne og Ringkøbing Fjord som sin ornitologiske hjemmebane, er han DOF BirdLifes artskoordinator for sølvhejre. Det vil sige, at de to holder et ekstra vågent øje med udviklingen i bestanden af den hvide hejre.

Ynglefund fra øst til Vestkysten

Sølvhejren begyndte i 2014 at yngle i Danmark, da to par blev fundet på Saltholm i Øresund. Måske var arten tyvstartet på Amager allerede i 2007, da et par tog tilløb til at yngle, men uden at få succes.

I 2016 etablerede sølvhejren sig som ynglefugl i Vejlerne, hvor den hvert år lige siden har haft yng-

Foto: Erik Biering

Sølvhejrekamp.
Foto: Bo Tureby.

lesucces og givet signal til fremgang og en større geografisk spredning primært langs Vestkysten af Jylland.

Vejlerne, Nissum Fjord, Ringkøbing Fjord og Vadehavet med Rømø-dæmningen som et prima terræn er sølvhejrens danske kerneområder, hvorfra den kan sprede sig til andre egne.

"I år er den danske ynglebestand på mindst 89 par fordelt på en håndfuld lokaliteter. Erfaringerne fra Vejlerne viser, at sølvhejrepar kan yngle meget forskelligartede steder både enkeltvist og i kolonier. Sølvhejrens rede er fundet i rørskov på jorden, i lave pilebuske og i høje nåletræer i naboskab med fiskehejrer. Jeg vil de kommende år opfordre flere ornitologer til at holde ekstra godt øje med fiskehejrekolonier, for her kan der sagtens gemme sig flere ynglende sølvhejrer. I takt med at der opstår flere vådområder som resultat af den politiske aftale Grøn Trepert kan vi forvente et fortsat stigende antal sølvhejrer de næste årtier", siger Henrik Haaning Nielsen.

De lånte fjers epoke er forbi

Sølvhejren er et eksempel på, at moden blandt mennesker undertiden kan mærkes i naturen og aflæses direkte i fuglefaunaen. For omkring 100 år siden balancerede denne ædle hejre på randen af udryddelse i Europa, fordi den overalt blev efterstræbt på grund af sine dekorative fjer i yngletiden. Ædelhejrerne lange snehvide fjer blev blandt andet brugt som pynt på damehatter.

I dag er epidemien af pyntesygge med lånte fuglefjer forbi, og sølvhejren er for længst blevet fredet. Overalt i den danske natur kan det ses, at den store

Foto: Jesper Vingtoft

hvide hejre kvitterer for den moderne tidsalders større naturforståelse og respekt for ynglende fugle og deres private fjerdragter.

Klimaændringer i retning af lunere vejr er i sølvhejrens favør, og den er en af flere sydlige fuglearter, som i disse årtier er i færd med at udvide sin udbredelse flere hundrede kilometer længere mod nord. Også genopretning af dræned vådområder bidrager til større livsrum for hejrerne.

Ekspllosion i antal observationer

De senere årtier er antallet af observerede sølvhejrer i vores del af verden på det nærmeste eksploderet. ►

Foto: Poul Holm Pedersen

Foto: Poul Holm Pedersen

DOF BirdLifes database med dagsaktuelle fugleobservationer fra hele landet, DOFbasen, fortæller med al tydelighed om sølvhejrens ekspansion mod nord-vest.

I 2003 blev der til DOFbasen indrapporteret 115 observationer af sølvhejrer landet over. I 2012 voksede antallet af observationer til 1.249, og i 2024 slog antallet af danske observationer af sølvhejre i løbet af et år alle hidtidige rekorder, da 20.972 observationer blev tastet ind i databasen. Det skal siges, at antallet ikke repræsenterer forskellige individer, da der er mange gengangere gemt i tallet. Men det er en kendsgerning, at man i dag kan opleve sølvhejrer over stort set hele landet, ikke kun på lokaliteter i naturens superliga. Et tilgroet vandhul, en lille mose eller en sø kan være jagtmark for sølvhejren.

Spredning over store afstande

Sølvhejrens etablering som dansk ynglefugl tager formentlig afsæt i artens fremgang i Holland, hvor flere hundrede par yngler. Også i Frankrig er bestanden mangedoblet på få årtier, og i Belarus og Ukraine yngler op imod henholdsvis 2.000 og 10.000 par.

Ringmærkning underbygger, at arten er yderst mobil og i stand til at kolonisere nye nordlige egne på kort tid.

I september 2013 blev der aflæst en farveringmærket sølvhejre i Bøtø-reservatet på Sydfalster. Det viste sig, at hejren var blevet ringmærket som redeunge ved en sø i den centrale del af Polen i juni. Kun tre måneder gammel var den polske sølvhejre fløjet 552 kilometer nordpå til Falster.

I Europa har sølvhejren ifølge BirdLife Internationals opgørelser i perioden 1990-1999 og i årene efter 2000 for eksempel fremgang i Holland, Polen og Kroatien. Også De Baltiske Lande huser voksende antal ynglepar af sølvhejre, ligesom De Britiske Øer og Sverige har fået enkelte ynglepar.

I lande som Rumænien blev de hvide hejrer ligesom mange andre større fiskeædende fugle voldsomt efterstræbt helt frem til slutningen af 1980'erne.

Men nu er efterstræbelsen stort set hørt op, og bestandene af de fiskende hejrer har kvitteret med fremgang. Kun i Tyrkiet er der noteret tilbagegang for sølvhejren de senere år.

Overnatning efter solnedgang

I takt med flere ynglende sølvhejrer og artens generelle fremgang er et nyt naturfænomen opstået i Vejerne.

Når yngletiden er forbi, stimler sølvhejrer i sensommeren og det gryende efterår sammen til kollektiv overnat-

ning, ligesom mønsteret har været med tranen, hvis bestand også har taget en himmelflugt siden årtusindskiftet.

”Rekorden er 155 sølvhejrer til overnatning i den nordlige del af Bygholm Vejle. Det er karakteristisk at sølvhejrer først flyver mod overnatningspladsen, når solen er gået ned. Tranerne samles i reglen i timen før solnedgang, men sølvhejren venter altså, til det er blevet næsten mørkt. Det er min erfaring, at sølvhejrer ikke fouragerer om natten i modsætning til fiskehejrerne, der er ivrige nattefiskere”, siger Henrik Haaning Nielsen. ●

Sølvhejren er vidt udbredt verden over.

Føden består af småfisk og insekter til vands og på land. Også mosegrise, mindre krybdyr, bløddyr og fugleunger er på menuen.

Unge sølvhejrer og fugle udenfor yngletiden har gule næb.

I yngletiden har ynglemodne sølvhejrer sorte næb.

I vores del af verden er sølvhejren delvis trækfugl. De senere år har større antal sølvhejrer dog overvintret i Danmark i milde vintre.

Kohejren klar til at kolonisere nyt land

Den hvide kohejre, der er elefantens følgesvend i Afrika, er ved at udvide sit livsrum mod nord, og den spås at kunne blive Danmarks næste nye fugleart. Danske kreaturer på græs har dermed udsigt til at få en ny følgesvend.

AF JAN SKRIVER

De senere år er kohejren hvert år set på en håndfuld danske lokaliteter, og det er sket på alle tider af året, også i midvinteren.

I alle tilfælde har kohejrerne søgt føde i selskab med får eller kreaturer, for ligesom i Afrika, hvor elefanter og bøfler er faste makkere med kohejren, skal arten helst have større pattedyr til at genne føden af insekter, smådyr og padder frit frem, så hejren kan snuppe føden.

Det stigende antal iagttagelser af kohejrer kan være et varsel om endnu en ny beboer i Danmarks fuglefauna. Måske er den lille hejre, der blot er en halv meter høj med en vægt på et halvt kilo, på vej til at følge i slipstrømmen af sølvhejrer.

"Før 1990 var kohejren kun set i Danmark en håndfuld gange og aldrig om vinteren. Men de senere år er antallet af observationer vokset markant, og vinteren 2019 var exceptionel med kohejrer ved Herning, Viborg og på Sydfyn. Kohejren kan meget vel blive en ny ynglefugl i Danmark, fx i et større vådområde eller på en min-

dre fugleø uden rovdyr", siger Henrik Haaning Nielsen, der er ornitolog og fugletæller.

På togt over verdenshavene

Kohejren har udvidet sit udbredelsesområde til helt nye kontinenter, og den er på vej til at blive kosmopolit.

"Historien om kohejrens evne til at ekspandere er unik og bemærkelsesværdig. Før 1930 var den vestlige bestand kun udbredt i Afrika med mindre bestande i Spanien og Portugal. Så fløj kohejren over Atlanterhavet og etablerede sig i Sydamerika, inden den bredte sig nordpå til Mellemamerika. I 1953 ynglede den i Florida, og derpå bredte den sig til flere områder i Nordamerika. I Canada ynglede den første gang i 1962", fortæller Henrik Haaning Nielsen.

Den vide verden er hvidere

I vores del af verden nøjedes kohejren ikke med at bosætte sig på Den iberiske Halvø, den rykkede nordpå til Frankrig i 1957, og Holland fik sit første ynglepar i 1998.

I 2007 blev den franske bestand skønnet til cirka 14.000 ynglepar, altså en eksplosiv udvikling i løbet af et halvt århundrede.

"I vinteren 2007/2008 oplevede England et rykind af cirka 200 kohejrer, og for få år siden blev der fundet et ynglepar i England. Udviklingen er med til at underbygge spådommen om, at arten snart kan etablere sig også i Danmark", siger Henrik Haaning Nielsen.

Den østlige bestand af kohejrer, som oprindeligt hørte hjemme i Indien og Kina, har taget lige så store springture og nye landområder i besiddelse som deres vestlige artsfæller. Indiens og Kinas kohejrer har koloniseret både Australien og New Zealand. Pladen, eller skulle vi sige planeten, er ved at være fuld for kohejren. ●

Kohejre.
Foto: Albert
Steen-Hansen

JEG KAN GODT BIDE REGNEN I MIG

Med 96 matrikelarter er Alfred på 12 år allerede en mere end almindeligt habil fuglekigger. Ørneklubben og DOF UNG har været med til at åbne døren både til viden og til et stærkt fuglefællesskab.

TEKST OG FOTO AF KARINA DEMUTH

Dus med himlens fugle: Sværger du til Swarovski, Leica eller farmors gamle teaterkikkert? Hvad er din største oplevelse som fuglekigger? Og har du et fugletip, som du vil dele? I de kommende numre af Fugle & Natur tager vi rundt i landet og møder nogle af de mange personligheder, der sammen tegner DOF.

Huset ligger ved en grusvej og er omgivet af marker, hestefolde, en å med løbende vand, tørvemose, en lille skov med gamle træer og en nyoprettet sø med tilhørende vådområde. Alfred og hunden Bobby tager imod på gårdspladsen og viser rundt.

”Fordi vi bor på landet og har så meget forskellig natur, er der også rigtig mange forskellige fugle”, fortæller han. ”Fra mit værelse kan jeg høre både trane, gøg og huldue, og her i forsommeren kunne jeg ligge og lytte til tårnfalkens *Riiiiii* og se parret flyve til og fra redekassen med foder til deres unger.

Vi har også haft duehøg i hønsehuset, som flaksede hvæsende rundt, så min mor måtte gå ind med handsker og få den ud. En anden fin oplevelse var, da vi på en aftentur fandt en lille hvid skovhornugleunge, der sad i græsset med sine store lysende orange øjne. Der var ikke noget galt, og moren kredsede opmærksomt omkring den. Den var bare ikke kommet helt på vingerne endnu, og næste dag var den væk.

Ja, og så har vi haft natugle på loftet og to isfugle, der sad nede i åen og kaldte på hinanden, og fra mosen kan vi høre både syngende nattergal og korte hvæsende kald fra skovsneppe. Det er ret magisk, hvis man interesserer sig for fugle. Når jeg lægger det hele sammen, er jeg oppe på 96 matrikelarter”.

Hvornår begyndte du at kikke på fugle? Jeg blev medlem af Ørneklubben som 6 - 7-årig, og lige efter kom jeg også på Fuglebingo. Jeg var et af de allerførste medlemmer i klubben, og i begyndelsen var der næsten ikke andre end mig med på turene i Jylland. Så flere gange var det bare os og Mads Oddershede, der stod

for det. Det var rigtig sjovt og hyggeligt. Efter nogle gange med de dér lidt ensommere fugleture var vi pludselig fem børn afsted, og efter noget tid var vi rigtig mange. Jeg fik også nogle af mine kammerater fra skolen med til at kigge på fugle, og så var det pludselig dem, der spurgte mig, om vi ikke skulle tage afsted på fugletur.

Hvem er din fuglementor? Jeg lærer rigtig meget af Ragnar Smith, der har været frivillig på Skagen Fuglestation. Der kommer jeg så tit, jeg kan, når vi er i vores sommerhus i Kandestederne. Jeg havde hørt, at han sad ude i klitten, og at han var god. Så skrev jeg til ham om jeg måtte komme med, og det måtte jeg gerne. Lederne og alle de andre i DOF Ung har også lært mig rigtig meget. På Fuglebingo er der også altid hjælp at hente til artsbestemmelse.

Bedste fugleoplevelse? For noget tid siden havde jeg en virkelig fed oplevelse ved Stubbe Sø, hvor der er et fugleskjul, som man kan gå ind i, og hvor man sidder i øjenhøjde med søbredden. Efter kort tid kom der en broget fluesnapper og satte sig helt tæt på spejlruden, der fungerer sådan, at man kan se ud, men fuglen ikke kan se ind. Netop denne art var en af dem, jeg gerne ville have nogle flotte billeder af. Og så er det selvfølgelig sjovt, når det lykkes.

Værste fugle-skuffelse? Jeg har jo dippet lidt indimellem. Altså kørt langt efter en sjælden art uden at se den. En af dem, som jeg har ærgret mig mest over, er en dværghærskarv, der var set ved en sø tæt på Slangerupovre på Sjælland. Den havde været der i nogle måneder, og da jeg endelig fik overtal min farmor og farfar til at køre efter den, var den væk i den korte tid, lige mens vi var der. Det er også lidt ærgerligt med fug-

lecture, hvor det regner kraftigt i lang tid. Jeg kan godt bide regnen i mig fx i en time, for lige når det stopper, kan der tit komme nogle gode fugle på vingerne. Men hvis radaren viser tung regn i tre timer, så cykler jeg for det meste hjem. Det er ikke besværet værd.

Bedste fugletip? Få købt en kikkert og meld dig til nogle arrangementer. Enten i Ørneklubben eller på de almindelige ture i din lokalforening. Hvis du synes, at det er fedt, kan du tage med på en af DOF UNG's lejre i Blåvand eller Skagen. Alle er megasøde, men det er nok en god ide at have været på et par fugleture først. Ellers kan det nok være lidt overvældende.

Bedste fuglebog? 'Fugle i felten' er nem at have med i tasken. Men de store gamle fuglebøger med flotte tegninger kan også noget. Især om vinteren, hvor man måske ikke er så meget ude.

Kikkert? BirdLife's Shag 10 x 42 giver et skarpt, roligt og stabilt billede med et flot og bredt synsfelt. Den vejer omkring et kilo, og er altså ret tung, men jeg bærer den i en sele, og det giver en god fordeling er vægten.

Kamera? Hvis jeg kan komme tæt nok på fuglen, og der er tid til at indstille lys og lukketid, bruger jeg mit Nikon D3300, som jeg har købt til en god pris af en af mine lidt ældre fuglevenner Henning. Og ellers er det iPhone eller iPhone på teleskop.

Hvad kan du godt lide ved at opholde dig i naturen? Efter skole går jeg nogle gange en tur ned ad grusvejen med min hund Bobby. Så står jeg med mit kamera og scop og kigger. Det giver noget frihed og luft i hovedet, og man tænker ikke så meget over andet end lige dét, som man ser i naturen. Hvis ►

- man har været indenfor hele dagen, er det godt at komme ud.

Hvad kan du godt lide ved fugle?

Jeg er meget fascineret af, at der kan være en fugl i Sønderjylland den ene dag og en halv uge efter sidder den et eller andet sted på Sjælland. Man ved aldrig, hvad de gør, og man kan ikke styre om de flyver eller bliver. For et par dage siden så jeg en ret stor fugl. Jeg havde set på DOFbasen, at der var lille skrigeørn i området, så måske var det dén, og sådan noget får adrenalinen til at pumpe. Jeg krydser bare aldrig noget af, hvis jeg er i tvivl. I stedet forsøger jeg at holde øjnene på fuglen og få nogle dokubilleder, lidt lyd og nogle gode kendetegn, og så skriver jeg rundt bagefter til mine venner. Men jeg ved præcis, hvordan jeg skal melde det ud, når jeg en dag ser noget sjældent og er helt sikker!

Hvem deler du din fugleinteresse med?

Jeg har nogle rigtig gode venner - Saxe, Gustav og Leon i Kolding og Anton i København - som jeg har mødt i Blåvand på min første DOF UNG-lejr. Nogle gange besø-

ger vi hinanden i weekenden og kigger på fugle sammen. Vi skriver også til hinanden, hvis der er set en sjælden fugl et sted, fx en helt speciel sanger i København, og nogle gange kan vi så få vores forældre til at køre. Og ellers (hvis vi får lov) er det bare afsted med tog og togbus. Herhjemme er jeg tit på fugletur med min ven Mikkel, og nogle gange kan jeg også få min lillesøster Frida med ud.

Yndlingsfugl? Silkehaler er virkelig nogle fine og søde fugle med deres grållilla farver, flotte vingefægtninger og fine lille top på hovedet.

Hvad er du god til? Jeg er ret god til at bestemme havfugle over havet. Jeg har også godt styr på de mest almindelige overflyvende fugle på land. Og så er jeg blevet skarpere til at artsbestemme småfugle, der ryger ned i et krat. Her har jeg lært at vente for at se fuglen igen, når den kommer op, og så kan man tit få den bestemt.

Hvad er du dårlig til? Jeg synes, at sangerne er ret svære, fx gransan-

ALFRED GODSK GECKLER er 12 år og går i 7. klasse på Niels Ebbesen Skolen i Skanderborg. Han bor på et nedlagt landsted med heste, høns, katte, ænder og hund sammen med sin mor, sin far og sin lillesøster Frida på 8 år. Til gården hører to hektar med en god blandet natur.

ger og løvsanger. Det samme med de unge måger med brune dragter. Og så synes jeg, at ryler og andre vadefugle godt kan ligne hinanden lidt, så der kan jeg nemt tage fejl. ●

ØRNEKLUBBEN OG DOF UNG

Ørneklubben er DOF's medlemstilbud for dig, som er mellem 6 og 12 år gammel og vild med fugle og natur. Ørneklubbens ture guides af søde og dygtige fugleambassadører og medlemmer fra DOF UNG, som er gode til at dele deres viden og begejstring med alle. Forældre og bedsteforældre er også velkomne og deltager gratis på turene.

DOF UNG er til dig, der er mellem 12 og 30 år og interesseret i fugle og natur. DOF UNG arrangerer årlige, landsdækkende lejre, der byder på fantastiske fugle- og naturoplevelser.

Både **Ørneklubben** og **DOF UNG** har vokseværk, og der er masser af både nye og gamle medlemmer, der står klar til at byde dig ind i et sjovt og spændende fællesskab med god plads til alle.

Et børne- eller ungdomsmedlemskab i DOF koster 265 kr. for et år og er uden binding.

Opdag Verden

OVER
80
DESTINA-
TIONER

Tigersafari i Indien

Udforsk Junglebogens forunderlige verden

- Udforsk 3 af Indiens mest dyrerige nationalparker
- Kom med på 8 safarikørsler samt en natsafari
- Øg chancen for at se tigere og mange andre dyr og fugle
- Oplev det rige fugleliv i Kaledo Ghana National Park

12 dage · helpension · max 20 delt · 22.990 kr.

16. november · 2026: 20. februar · 1. marts

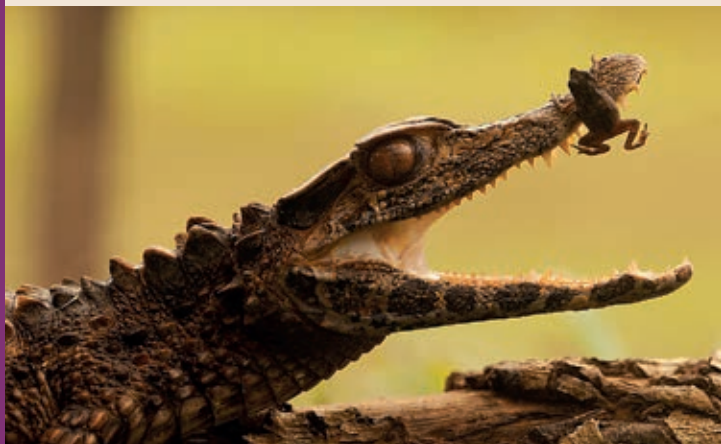
Fugle- og naturrejse i Indien

Nordøstindiens dyrerige nationalparker

- Nyd biodiversiteten i Himalayas forbjerger
- Kig efter næsehorn og tigere i Kaziranga National park
- Oplev det rige fugleliv i Nameri National Park
- Indiens eneste primat i Hoollongapar Gibbon Sanctuary

14 dage · helpension · max 16 delt · fra 29.990 kr.

Afrejse: 16. november · 2. marts

Amazonas og Galapagos

Rig natur, regnskov og kæmpeskildpadder

- Opdag det unikke dyreliv på Galapagosøerne
- Bo 3 nætter i Amazonas-regnskoven med daglige udflugter
- Vandr på vulkanen Sierra Negra, verdens næststørste krater
- Se Ecuadors største og vandfald, Pailon del Diablo

17 dage · halvpension · max 20 delt · fra 37.990 kr.

7. jan · 21. jan · 4. feb · 18. feb · 11. marts · 1. april m.fl.

Uganda og Rwanda

Safari med chimpanser og bjerggorillaer

- Kom tæt på bjerggorillaerne i Bwindi National Park
- Tag på bådture på blandt elefanter, bøfler og et rigt fugleliv
- Oplev chimpanserne i Kibale-nationalparken
- Oplev træskonæb og andre fuglearter i Mabamba Wetland

14 dage · helpension · max 17 delt · 43.990 kr.

Inkl Gorilla tracking tilladelse · 10. til 23. november

Mindre grupper · Danske rejseledere
86 22 71 81 · www.viktorsfarmor.dk

Viktors Farmor
WORLDWIDE EXPEDITIONS

SIDEN SIDST DANMARK

AF JAN SKRIVER

Danmark er blevet lukket land for viben

I 1950'erne ynglede ca. 150.000 vibepar i det danske landbrugsland, der bestod af små marker med vekslende afgrøder. I dag er under 14.000 ynglepar tilbage. De fleste på afgræssede enge. Sprøjtegifte, gødskning, dræning og industriel stor-drift har gjort det næsten umuligt for Danmarks viber at få unger på vingerne i det moderne landbrugsland.

Undersøgelser har dokumenteret, at fugtige enge giver føde til det største antal viber og de mest livskraftige indi-

vider, for her findes det største antal af de insekter og orme, som fuglene lever af. Det har også vist sig, at tætte vibebestande i sig selv er gunstige for arten. På en eng med mange vibepar har fuglene et kollektivt forsvar over for rovdyr som ræve. Viben er langt hen ad vejen frygtløs, når det handler om at forsvare æg og unger, så en stor tæthed af viber i et område vil kunne genne en fjende på porten.

Viben er en blandt flere fuglearter i agerlandet, som har betalt prisen for det industrilandbrug, vi kender i dag.
Foto: Jan Skriver.

Spørg om fugle

"Vi planlægger en tur til Sønderjylland, vil der være mulighed for traner?"

"Hvilken fugl er det, jeg har fotograferet?"

"Jeg har set en stor rovfugl, kan det være en havørn?"

Sådan kan det lyde, når fuglebrevkassen i DOF modtager spørgsmål med afsæt i Danmarks fugleliv på mailen: fuglebrevkassen@dof.dk.

I begyndelsen af februar sendte DOF en fuglebrevkasse på vingerne. Lige siden er spørgsmål om alt fra fuglekasser, adfærd, træklokaliteter over fodring til kendetegn på sangfugle landet i Fuglenes Hus. Et panel af frivillige fuglekyndige sender svar til spørgerne.

Hvad er det for en mørk rovfugl? Svaret er en musvåge. Foto: Erik Biering.

Fuglekongens fætter spreder sig i Danmark

Rødtoppet fuglekonge træffes i både nåleskov og løvskov, hvor fuglekongen primært lever i områder med nåletræer. Foto: Poul Holm Pedersen.

Rødtoppet fuglekonge, der er fuglekongens nære slægtning, bliver mere almindelig i Danmark.

"Danmark ligger på grænsen af den nordlige udbredelse af rødtoppet fuglekonge, men ligesom mange andre arter skubber den sin udbredelse mod nord i takt med den globale opvarmning. Jeg forudser, at fremgangen vil fortsætte de kommende år. Ikke kun på grund af et klima, der bliver mildere, men også fordi de kommende år vil byde på mere skov som led i den politiske aftale Grøn Trepårt, der stiller os 250.000 hektar ny skov i udsigt inden 2045", siger Joakim Matthiesen, der er biolog og ringmærker.

I DOFbasen er der fx de senere årtier registreret omkring 1.000 rødtoppede fuglekonger i Gedser-området. Den 9. april 2018 blev der sat rekord med 18 ringmærkede rødtoppede fuglekonger i løbet af en dag på Gedser Fuglestation.

Læs dit blad online eller på tryk

Som udgangspunkt udsendes Fugle & Natur og de fleste af DOF's publikationer med post til alle medlemmer. Priserne på både tryk og porto er imidlertid voldsomt stigende, og samtidig har DOF en presset økonomi.

Det vil derfor være en økonomisk håndsrækning, hvis du fravælger at modtage et eller flere af DOF's publikationer og i stedet læser online.

På Min Side under fanen Magasiner kan du til- og fravælge modtagelsen af DOF's forskellige tryksager. Her kan du også finde alle de seneste blade og andre publikationer fra DOF.

Fuglerejser hvor alle kan være med

Great Indian Bustard

Indien 9. - 26. februar 2026

+ forlængelse til 2. marts 2026

Tag med på en spændende rejse gennem de to delstater Rajasthan og Gujarat, hvor vi oplever hvordan landskabet efterhånden bliver mere åbent fra skoven i Ranthambore NP til vi møder ørkenen i Desert NP længst mod vest. Vi har selvfølgelig fokus på alle de mange spændende fugle, men der er også mange pattedyr, som vi selvfølgelig også går efter at få set. På forlængelsen besøger vi Velavadar NP med de bedste muligheder for Striped Hyena og Indian Wolf, og Gir NP, som huser den eneste tilbageværende bestand af Løver i Asien. Begge parker har selvfølgelig også mange fugle. Turen slutter med Indian Skimmer og Crab Plover (Krabbeæder).

Glæd dig til:

- Great Indian Bustard
- Tusindvis af Jomfrutræner
- Spotted Creeper, Hypocolius mm, se programmet
- Tiger, Leopard, Asiatic Løve mm, se programmet
- Lille gruppe, 6-10 deltagere
- Dansk rejseleder

Ring til Mads og hør mere.

Tiger i Ranthambore

Panama 14. - 27. marts 2026

2 uger hvor vi besøger det vestlige højland, den centrale del omkring kanalen og den østlige del i Darién. Kolibrier, Tukaner, Tangarer og de små familier som Sapayoa, Wrenthrush, Rosy Thrush-tanager m.fl. I Darién har de godt styr på Harpyen (80% succesrate). Tidspunktet er også godt for nordamerikanske trækfugle.

Der er pt kun 2 ledige pladser!

Ring til Mads og hør mere.

Harpy Eagle

Et udvalg af vore rejser i 2025—2026:

- **Öland 2—5 oktober** Trækfugle—Rariteter—Ottenby
- **Fotorejse Colombia 1—11 november** Mange arter—Antpittaer—Fotoskjul
- **Sydlig Marokko 9—20 nov** Atlasbjergene—Sahara—Atlanterhavskysten
- **Thailand—Centrale og sydlige 14—27 feb** Skenæbsryle—Farverige fugle—Klimaet!
- **Fotorejse Vietnam 23 feb—5 mars** Fotoskjul—Reptiler—Endemer
- **Trinidad & Tobago 20—31 marts** Røde Ibisser—Havskildpadder—Kolibrer
- **Pyrenæernes magiske bjerge 20—28 maj** Magiske bjerge—Lammegrib—Murløber

Se udførlige programmer og oplysninger om rejsegaranti, pris og tilmelding mv.: www.fagelguidning.se

Du er velkommen til at ringe til Mads Elley på 30251715

Det personlige rejsebureau!

DEN GRØNNE TREPART I FUGLEPERSPEKTIV

I 2045 skal 15 % af Danmarks landbrugsareal være omlagt til natur. Lokale DOF'ere bidrager med deres viden og lokalkendskab i arbejdet med, hvad der skal omlægges hvor.

AF HENRIK WEJDLING, TOVHOLDER I DOF'S TASKFORCE
VEDR. DEN GRØNNE TREPART

Historisk aftale for naturen

I sommeren 2024 indgik regeringen, Landbrug & Fødevarer og Danmarks Naturfredningsforening en historisk, national trepartsaftale om at gøre noget aktivt for at reducere landbrugets udledning af klimagasser og af kvælstofbelastningen af havet omkring Danmark. Målet er at forvandle den mest klimabelastende og den mest kvælstofudledende landbrugsjord til natur og skov. Det vil samtidig kunne bidrage til sikring af i alt 20 % beskyttet natur og til øget drikkevandsbeskyttelse.

Nye naturområder udpeges lokalt

Aftalen betyder, at 3.900 km² eller en tiendedel af Danmarks areal over de næste årtier

skal skifte status fra dyrket til udyrket. 1.400 km² dyrkede lavbundslande med randarealer (hvor høstudbyttet i forvejen er dårligt), skal lægges om til våde moser og enge. Hertil kommer 2.500 km² dyrkningsjord med ringe evne til at tilbageholde kvælstof. Her skal der rejses skov – de 1.000 km² som urørt skov, hvor op imod halvdelen kan rejses som selvgroet skov.

Forslagene til hvilke jorde, der skal omlægges til hvad, bliver udarbejdet decentralt i 23 lokale treparter, stadig med deltagelse af repræsentanter for Landbrug & Fødevarer og Danmarks Naturfredningsforening og nu med kommunerne

for bordenden. Med om bordet er også Naturstyrelsen. En del af arbejdet er at få udtaget og vådgjort de kulstofrige lavbundslande, som frigiver klimagasser, så længe de er drænedes og dyrkes. I praksis er det medarbejdere hos kommunerne og statens særligt udpegede udtagningskonsulenter, som screener de indkomne forslag til projektområder for effekt på klima og vandmiljø.

Lokale DOF'ere bidrager med konkrete forslag

DOF er ikke med ved selve forhandlingsbordet, men Danmarks Naturfredningsforening har åbnet op for, at også andre

Når jorden efter et regnskyl eroderer fra dyrkede marker, skylles næringsstoffer fra gødsning videre ud i havet. Foto: Jan Skrivers.

lokale grønne organisationer som DOF, Danmarks Sportsfiskerforening, Danmarks Jægerforbund og Friluftsrådet kan komme med indspil til planerne i lokale grønne grupper. Og her har

Dobbeltbekkasin.
Foto: Peter Dam.

DOF's hær af frivillige som altid vist vilje og engagement til med super kort varsel at gå aktivt ind i arbejdet med al deres viden og lokalkendskab.

Tidsplanen er snæver. Omlægningsplanerne skal være på plads og vedtaget af kommunerne inden udgangen af 2025, hvorefter kommunerne, Naturstyrelsen, udtagningskonsulenterne og Danmarks Arealfond tager over m.h.t. selve realiseringen i form af arealopkøb, jordfordeling og incitamenter til arealomlægninger hos jordejere, der gerne vil beholde deres udtagne arealer til natur eller skovdrift.

Set-up'et faldt først endeligt på plads i 2024 kort før jul, og i løbet af få uger stillede alle DOF's lokalafdelinger med et tilstrækkeligt antal frivillige med lokal indsigt og engagement til at dække samtlige lokale grønne dialogfora.

Det hele gentog sig, da 13 kommuner i april 2024 oprettede nye Kystvandråd – ud over de fire, der fandtes, og hvor DOF allerede er repræsenteret. Kyst-

vandråd har til formål at rådgive kommunerne og de lokale treparter med viden om lokale virkemidler og analyser, der kan understøtte den lokale indsats for sundere kystvand. Også her er DOF

Intensiv dyrkning på bredden af Limfjorden, her af majs, medfører udledning af kvælstof fra den gødede jord og ud i fjorden. Foto: Jan Skrivers.

VIL DU...

- Vide mere? Find DOF's Håndbog for aktive i det lokale trepartsarbejde og den tilhørende Ordbog på pub.dof.dk. Klik på 'Notater' og derefter på 'Senest tilføjet'.
- Være med? Kontakt din lokalafdeling (find kontaktpersoner på dof.dk/aktiv-i-dof/lokalafdelinger) eller send en mail til knud.flensted@dof.dk og angiv gerne, om du er interesseret i at bidrage i et bestemt geografisk område.

stærkt lokalt repræsenteret i langt de fleste, og sammenlagt er mere end et halvt hundrede frivillige DOF'ere i dag direkte engageret i trepartsarbejdet.

Vejledende materiale til frivillig-grupperne

Som en hjælp til de frivillige arbejdsgrupper har DOF's Naturpolitisk Udvalg udarbejdet en Håndbog og en Ordbog. I ordbogen er der en forklaring på nogle af de mange nye ord og begreber, som bruges flittigt i forbindelse med den grønne trepart, men som måske ikke er

hverdagskost i ornitologkredse. I håndbogen er der samlet en række bud på, hvordan man omsætter DOF's naturpolitik og sigtelinjer til noget operationelt, der matcher trepartsarbejdet.

Begge opdateres løbende, da opgavens omfang og indhold udvikler sig undervejs, og alle kan gå ind og se de senest opdaterede versioner på DOF's publikationsdatabase.

Derudover har Naturpolitisk Udvalg nedsat en TaskForce, der løbende holder de mange frivillige orienteret gennem opdateringer og informationer.

Tegneprogram med gode oversigtskort

I praksis foregår arbejdet ved, at man som frivillig tegner sine projektskitser i tegneprogrammet MARS, der er en forkortelse for Multifunktionel AReal-regiStrering, og som er et dertil indrettet elektronisk værktøj med utallige kortlag. De vigtigste er kortlagene med lavbundsorde og kvælstof-retentionskortene, der angiver præcist – næsten på markniveau – hvilke arealer, der i særlig grad bidrager med kvælstofforureningen af havet.

Derudover kan man finde de forslag til afgrænsning af større, sammenhængende naturområder, som Aarhus og Københavns Universitet har udarbejdet som grundlag for udlægning af 30 % beskyttet natur, ligesom det fx er mu-

Både mørk- og lysbugede knortegæs er afhængige af ålegræs. Her er det de lysbugede. Foto: Jan Skrivers.

ligt at se, hvor der allerede er beskyttet natur, hvor der findes høj biodiversitet og hvor der er særlige interesser for beskyttelse af drikkevand.

Historiske kort over forsvunden natur

I tegneprogrammet er det også muligt at finde historiske kort, som afslører, hvor den nu forsvundne natur tidligere har været. Desværre kun tilbage til sidste halvdel af 1800-tallet, hvor størstedelen af landbrugets store drænprojekter allerede var gennemført. Men TaskForcen har fundet endnu ældre kilder, hvor man kan se, hvor ufattelig meget natur i form

af moser og enge, der var i det åbne land i starten af 1800-tallet. Enge og moser, der typisk lå på de kulstofrige lavbundslande, og som med et snup-tag (ved sløjfning af drænen) vil kunne bringes tilbage. Det styrker i høj grad autenticiteten, når ny natur genskabes, hvor den før fandtes.

Våde drømme om sorte storke

Den, der først har prøvet at rode lidt med projektskitser i MARS, får hurtigt øjnene op for de store – og lange – perspektiver. Det udløser våde drømme om arter som sort stork, og hvorfor så ikke også ellekrage, mellemflagspætte og hærfugl, der lader

sig dumpe ned fra hullerne i gamle, krogede egetræer til kokasserne i ekstensivt græssede, lysåbne skove? Tanken om rejsning af urørt skov på mere end 1.000 km² af Danmarks areal, samt den igangværende omlægning af eksisterende statsskov til urørt skov, sætter fantasien fri. Men her må vi vente et par hundrede år – og indtil da glæde os over, hvad vi efterlader til de kommende generationer!

Hurtigere vil det gå med de kulstofrige lavbundslande. Så snart de bliver mere våde, vil de blive forvandlet til fugle-oaser med bynkefugle og spillede dobbeltbekkasiner. I takt med at pilebuskene indfinder sig på

Gunnar Hansen, DOF Nordjylland

Som et stort sammenhængende område med potentiale for at fungere som spredningskorridor for dyr og planter, har vi peget på De Himmerlandske Heder, hvor vi foreslår, at tilgrænsende plantager og landbrugsområder inddrages i et stort naturområde.

Vi anbefaler også at nedlægge landbruget på skrænterne omkring de store å-dale, hvilket vil nedsætte kvælstofudvaskningen markant. Endelig foreslår vi en udvidelse af strandengene ved Limfjorden, da trækkende, overvintrende og ynglende vadefugle er en særlig truet fuglegruppe.

Henrik Boeg, DOF Nordsjælland

I Nordsjælland er mange af vores lavbundslande allerede beskyttet, dvs. ikke opdyrket. Vi har i gruppen derfor anbefalet, at man udtager nogle af de opdyrkede randzoner til de eksisterende lavbundslande, fx omkring Arresø og Søborg Sø, og i ådalene fx Nivå, Esrum Å og Havelse Å. Desuden har vi udpeget en række områder på højbund, hvor man kan styrke

biodiversiteten ved at skabe nogle mere sammenhængende naturområder og en bedre forbindelse mellem eksisterende naturområder af betydning for fuglelivet.

Ålegræs er levested og spisekammer for fisk og fugle og har stor betydning for havets biodiversitet. Det er også med til at beskytte vores kyster ved at dæmpe bølger og stabilisere havbunden. Bl.a. som følge af forurening med næringsstoffer har Danmark mistet to tredjedele af al ålegræs. Foto: Jan Skrivers.

ikke-græssede arealer, vil der også komme klukkende nat-tergale og zippende blåhalse og i de større lavbundsområder tillige trompeterende traner, paukende rørdum og huiit'ende plettet rørvagtel i ny og næ.

Store forbedringer for truede arter

Til inspiration for, hvad vi kan opnå med arealomlægningerne, har TaskForcen udarbejdet en liste over samtlige de 127 ynglefuglearter i Danmark, vi i særlig grad er forpligtet til at værne om. Enten fordi de er rødlistede eller omfattet af Fuglebeskyttelsesdirektivets Bilag I.

DOF's lokale ildsjæle kan med deres lokalkendskab kombineret med kendskab til arternes præferencer hurtigt vurdere og opliste, hvilke af disse arter der vil indfinde sig hvor, hvis deres projektskitser realiseres og efterfølgende forvaltes hensigtsmæssigt. De lister burde få øjenbrynene til at hæve sig hos selv de største skeptikere! ●

Kurt Due, DOF Fyn

På Fyn har vi blandt andet anbefalet at genskabe vådområder ved Nr. Nærså Strand, så ålegræsset kan komme tilbage og give føde til den mørkbugede knortegås, som tidligere forekom i tusindvis i området. Også en genskabelse af strandengene vil give gæs, svømmeænder og ynglende vadefugle en stærkt tiltrængt hjælpende hånd.

For at styrke bestanden af kystfugle peger vi på naturpleje og genetablering af strandengene på øerne i Lillebælt og langs kysten. Endelig anbefaler vi et større sammenhængende natur-område fra Tommerup til Lillebælt – til glæde for ynglende hede-lærke, grønspejtte, sortspejtte og mange andre fåtallige fugle.

BESTIL FUGLEÅRET 2024

Bogen om fuglelivet i Danmark i det forgangne år kan nu bestilles på minside.dof.dk/magasin.

Sæt flueben ud for Fugleåret, hvis det ikke allerede er gjort.

Bogen er gratis for medlemmer, men koster 100 kr. for forsendelse.

Bestillingsfrist er d. 1. oktober.

Fugleåret 2024 forventes at udkomme december 2025, hvor en online version også bliver tilgængelig via Min Side.

REPRÆSENTANTSKABSMØDE

DOF's repræsentantskabsmøde finder sted lørdag d. 15. november 2025 på Dalum Landbrugsskole i Odense.

Dagsordenforslag skal være repræsentantskabets forretningsudvalg i hænde senest 4 uger før mødet. Eventuelle spørgsmål rettes til Michael Fink i Fuglenes Hus på mailadressen michael.fink@dof.dk

DE LANGE BENS DANMARKSHISTORIE

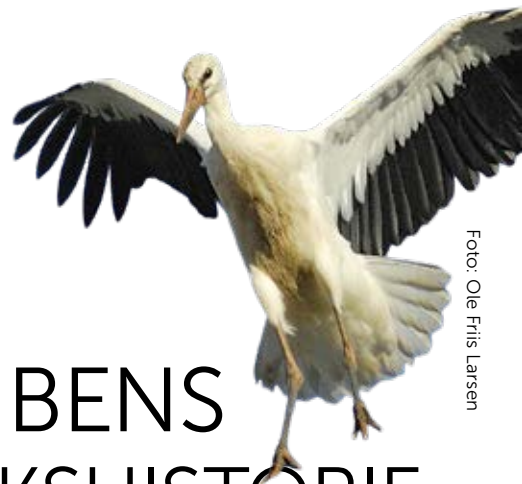

Foto: Ole Friis Larsen

I 1800-tallet var der storke overalt i det danske landskab. Nogle steder med flere reder på én gård. Storken er i dag stort set uddød som ynglefugl i Danmark. Men nu kan den måske være på vej tilbage.

AF JOHN FRIKKE

Virring Præstegård i det gamle Randers Amt husede omkring år 1811 hele 64 storkereder, hvilket er rekorden for en enkelt gård. Oplysningen stammer fra så prominente folk som Jeppe Aakjær og Steen Steensen Blicher. Sådanne storkekolonier fandtes i øvrigt flere steder, og i landsbyen Veddum i Himmerland var der før 1880 omkring 135 (eller snarere 150, som der står i kilderne!) storkepar fordelt på 49 ejendomme. Det og meget mere kan man læse i Peder V. Thellessen store nye værk *'Ynglende Hvid Stork i Danmark 1800 – 2020'*.

I tidens løb er der registreret 148 af sådanne kolonier (mindst ét år med mindst fem par i en by eller på en større gård), og da de var på det højeste, husede kolonierne alene 2.743 storkereder. I sønderjyske Fole sydøst for Ribe var der i 1898 12 beboede storkereder på præstegården og 33 beboede reder i Fole i alt. Selve Ribe, som jo ofte blev kaldt 'storkenes by', var frem til 1939 også godt med. I selvsamme år fandtes 34 par, hvoraf de 28 ynglede og fik hele 81 unger på vingerne. Der har været 'et

Tidligere var Ribe en højborg for den hvide stork i Danmark. Billedet stammer formentligt fra 1940'erne. Foto: Ribe Byhistoriske Arkiv.

Peder Thellesen
ringmærker unger
i en storkerede i
sønderjyske Rens
den 26. juni 1983.
Foto: John Frikke.

leben' uden lige i byens gader den gang, men sidenhen gik det – ligesom for landsbestanden – raskt tilbage, og i Ribe var der senest unger i reden på Det Gamle Rådhus i 2004.

Græshopper i Østafrika styrker bestanden

Siden midten af 1800-årene, hvor den danske bestand blev skønnet til omkring 9.000 par, er den gået stødt tilbage frem til 1930'erne, hvor bestanden gik frem fra omkring 400 par til næsten 1.000 par. Denne fremgang skete formentligt på grund af særligt gunstige forhold med store forekomster af græshopper i overvintringsområderne i Østafrika i første halvdel af 1930'erne og et dansk landbrugslandskab, som passede storken rigtig godt. Fra sidst i 30'erne gik det så igen støt tilbage, indtil storken stort set var uddød i Danmark i tiden fra årtusindskiftet og frem.

Mange grunde til tilbagegang

Årsagerne til storkens tilbagegang i Danmark er nok mange, men det er ikke til at komme uden om de mange forandringer i landskabet med et landbrug, som har givet anledning til omfattende afvandinger, opdyrkninger og ændrede driftsforhold med intensivering, færre arealer med høslæt og frem for alt nedgangen i antallet af græssende husdyr i landskabet. Men også andre og flere forhold i det moderne samfund som helhed har været

mulige årsager til artens tilbagegang. Det gælder fx den omfattende urbanisering med store arealbehov, moderne bygninger og højspændingsledninger, samt beskydning under trækket og i vinterkvartererne, forgiftninger i både yngle- og overvintringsområderne, herunder reduktion af fødegrundlaget gennem anvendelsen af pesticider mod bl.a. græshopper i Afrika. Desuden kan de seneste årtiers køligere og mere regnfulde somre også have spillet en negativ rolle i forhold til ungernes overlevelse i rederne.

Foto: John Larsen

To adskilte bestande

Storken findes i to adskilte bestande. Den ene på Den Iberiske Halvø og i Atlaslandene og den anden fra Nordvest-, Mellem- og Østeuropa mod sydøst til syd for Det Kaspiske Hav. Sammen med Skåne udgør Danmark den nordligste udbredelse i Nordvesteuropa. Storken var i tilbagegang i hele udbredelsesområdet, og en opgørelse fra 1984 viste, at verdensbestanden var på i alt 135.000 par. Sidenhen er det gået frem og den europæiske bestand blev i 2014 opgjort til 224.000-247.000 par. Danmark var, sammen med nogle få lande mod sydøst, ene om at udvise fortsat tilbagegang siden 1980'erne.

Et mere storkevenligt Danmark

Men hvordan ser fremtiden så ud for den folkekære fugl i Danmark? ▶

Foto: Torkil Brandt

Umiddelbart ser den god ud, for der er blevet – og bliver fortsat – gjort en stor indsats fra fuglevenners side for at få arten tilbage som fast ynglefugl i Danmark. Fx er der gennem organisationen 'storkene.dk' siden 2007 gjort et stort stykke arbejde for at få etableret gode og sikre redesteder i egnede områder, men der er også etableret mange små søer og vandhuller, der skal optimere fødemulighederne for storkene i de forhåbentligt kommende yngleområder. Og som bekendt er det nu inden for de seneste 5-10 år begyndt at lykkes, og her i 2025 finder vi det største antal ynglepar siden år 2000, hvor storken har været på nippet til at uddø i Danmark.

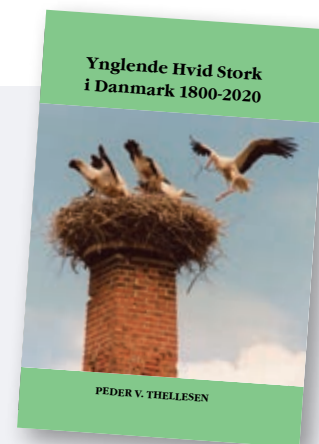
Gode muligheder for genindvandring

Fremgangen ser ud til at fortsætte, hvilket givetvis skyldes, at vi i Danmark

stille og roligt får genskabt flere af de mange vådområder, som over især de seneste 150 år er blevet afvandet langs vore kyster og i ådalene. En anden betydelig faktor er, at bestanden i det nordlige Tyskland (Schleswig-Holstein) gennem flere årtier har været i fremgang. Her findes nu en stor og tæt bestand af hvid stork i et landområde, som kun er godt og vel halvt så stort som Jyllands, hvor antallet af ynglepar alene fra 2024 til 2025 steg fra 500 – 550! Presset herfra afspejler sig også i flere og flere observationer af omkringflyvende flokke af stork i Danmark i forårs- og sommermånederne.

Alt i alt tegner det godt for storkens genindvandring som fast dansk ynglefugl, og måske vil de mange storke-venlige tiltag, som der er lagt op til i implementeringen af Den Grønne Trepert, sætte turbo på denne glædelige udvikling. ●

Foto: Stine Engelbrechtsen

STORT VÆRK OM STORKEN

Han har gjort det igen, min gode ven Peder Thellessen, som jeg har delt interesse for fuglene med siden vi i begyndelsen af 1970'erne mødtes i Esbjerg-afdelingen af foreningen Natur & Ungdom.

Når jeg skriver 'igen', så er det naturligvis fordi Peder gennem årene er blevet kendt for sine imponerende langtidssudier af enkelte fuglearter. Det gælder i første række stæren og landsvalen, som han lige siden ungdomsårene har fulgt på den landbrugsejendom i Hjortkær nord for Bramming, hvor han er født og opvokset. Og ordet 'igen' kommer så på tale, fordi han i nyere tid også har kastet sig over at publicere viden om endnu én af 'sine arter', nemlig den hvide stork.

Som en del heraf, har Peder gennem mere end 40 år indsamlet alle tilgængelige oplysninger om storkene i Danmark – nærmere betegnet om dens forekomst som ynglefugl i Kongeriget. Det er nu blevet til en imponerende bog på 540 sider, og i 'moppedrengen', som nok mest har karakter af et opslagsværk, kan man finde informationer om flere end 4.000 storkereder over de seneste 220 år i Danmark!

Bogen kan downloades gratis på <https://pub.dof.dk/artikler/2632/download/2025-ynglende-hvid-stork-i-danmark-1800-2020>

AF JOHN FRIKKE

KOM PÅ EVENTYR MED ØRNEKLUBBEN

KUN FOR BØRN

Ørneklubben er for dig, der er mellem 6 og 12 år og godt kan lide fugle og natur. Som nyt medlem får du en velkomstpakke, der bl.a. indeholder en kikkert og en Ørneklub t-shirt, så du er bedre klædt på til at udforske naturen - enten derhjemme eller med Ørneklubben. Du har også mulighed for at deltage i nogle spændende fugleture, hvor du kan se ørne og andre seje fugle og få en masse god viden om dem. Turene afholdes flere steder i landet, og et års medlemskab koster 265 kr.

Læs mere og meld dig til: ørneklubben.dk

Farvel og på gensyn!

Vi ved ikke på forhånd, hvornår vi vil se efterårets sidste bysvale, løvsanger eller hvide vipstjert, men lige pludselig er de alle væk. Så det er med at vinke farvel, mens tiden er.

Efterår er sæson for fugletræk, hvor millioner af fugle skal mod vinterkvartererne. Men når vi siger farvel, kan vi heldigvis samtidig sige på gensyn, da vi vil se fuglene igen, når de vender tilbage næste forår. Nogle skal helt til Afrika, og for de mange ungfugle er det deres første lange farefulde rejse mod syd.

August

Foto: Leif Bischoop-Larsen

HAVTERNEN er kendt for at kunne trække helt til Antarktis, og den vil derfor gerne tidligt mod syd. Så allerede i august tager vi afsked med denne art. Faktisk trækker de fleste allerede gennem Danmark i juli. For at finde havterner skal du ud til kysten.

SILDEMÅGEN med den sorte ryg og gule ben er den mågeart, der skal ud på den længste rejse. Modsat de fleste andre måger er den ikke at finde om vinteren i Danmark, men tager derimod til Spanien eller Vestafrika. I August og september trækker sildemågerne langs med kysten mod syd, hvor de bl.a. kan ses glide på vinden over de høje klitter. De kan også findes på høstede marker.

Foto: Hans Henrik Larsen

September

Foto: Gitte Nielsen

DVÆRGGRYLE er vores mindste vadefugl - kun på størrelse med en bogfinke. Alligevel flyver den hertil helt fra yngleområderne i Sibirien, inden den tager videre til Afrika. For at se de søde små dværgryler skal du ud til kysten og stranden, særligt hvor der er mudder, som de kan finde vandinsekter i. Her går de ofte rundt blandt de større almindelige ryler.

HVEPSEVÅGEN lever af bier og hvepselarver, som vi ikke har her om vinteren. Det har de derimod i Afrika, så de sidste unge hvepsevåger tager afsted i september, inden bier og hvepse forsvinder. Hvepsevågen er ikke særlig almindelig, men du kan være heldig at se den under efterårstrækket i august og september på sydvendte odder eller på Østsjælland, når den flyver over os fra Sverige.

Foto: John Larsen

Oktober

Foto: Gitte Nielsen

Gå på opdagelse i 'Danmarks Fugle' og tjek hvornår alle de andre mange arter forlader landet.

SANGDROSLERNE er de første af vores almindelige drossel-arter, der tager afsted. I oktober flyver de mod overvintringsområderne i Frankrig og Spanien. Sangdroslerne kan ses over hele landet i både land og by. De fleste flyver dog forbi os om natten, hvor man kan høre deres tikkende stemme på himlen. Det er en god idé at stå tidligt op lige før solopgang, hvis du vil se og høre de trækkende drosler.

◀ Bidstrupskovene på Midsjælland er et af de mange områder, hvor der bliver optalt fugle før og efter en mere naturnær skovdrift. Foto: Daniel Palm Eskildsen

▶ Grå fluesnapper er en af de arter, som man kan forvente vil have gavn af en mere naturlig og hjemmehørende vegetation i skovene. Her i Dyrehaven udenfor København. Foto: Daniel Palm Eskildsen

VÆR MED :

NY NATUR T

De kommende år byder – om alt går vel – på et landskab med meget mere hjemmehørende dansk natur. Et stort forskningsprojekt ledet af DOF og Københavns Universitet skal dokumentere, hvad ændringerne betyder for vores fugleliv. Som frivillig fugletæller kan du bidrage til det vigtige arbejde.

AF THOMAS VIKSTRØM

Flere vådområder, enge, overdrev og vilde skove – det er hvad vi kan glæde os til i de kommende år som følge af nye politiske vinde med tiltag, der skal imødegå vores pressede natur og klima og række en hjælpende hånd til mange eksisterende skove bliver kommerciel skovdrift med ikke-hjemmehørende, plantede nåletræer udfaset, mens dræn og grøfter lukkes, så en del skovpartier vil blive vådere, og gamle træer vil få lov til at blive liggende fx efter en storm. Måske vil der komme flere spætter og fluesnapper i skovene, fordi træerne får lov til at stå, til de segner,

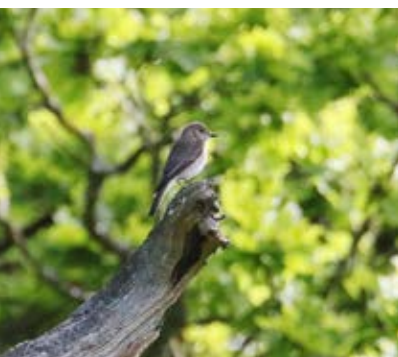

Lille flagspætte, her en hun. Arten foretrækker at yngle i våde elle- og birksumpe. Foto: Heidi Haupt Quist

Frivillig-gruppen ved Almindingen på Bornholm tager hul på de første optællinger. Foto: Henriette Tøttrup.

Broget fluesnapper. Foto: Daniel Palm Eskildsen

Fuglekonge, en art som måske vil gå tilbage som følge af, at nåleskove erstattes af løvskove. Foto: Henrik Friis

I L E K S A M E N

og måske vil også den hvide stork atter sprede sig over hele landet, hvis de aktuelle ambitiøse planer for Danmarks natur bliver gennemført på dyre- og plantelivets vilkår. Det er i hvert fald noget af det, man kan håbe på, efterhånden som nationalparkerne, EU's naturgenopretningsforordning, Den Grønne Trepert og statens planer om urørt skov og omdannelse af landbrugsjord til vådområder bliver gennemført.

Tryktest af de smukke ord

Om det kommer til at gå sådan, skal nu belyses nærmere med DOF's nye

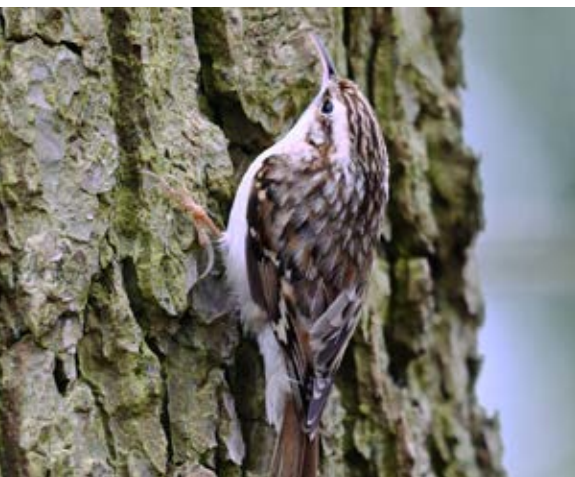
store projekt 'Fugle i Ny Natur', der startede for alvor i maj i år som et samarbejde mellem DOF og Københavns Universitet, finansieret af Aage V. Jensen Naturfond. I løbet af 2025 og to år frem følger et større antal frivillige fugleobservatører fuglelivets udvikling i nogle af de områder, hvor ændringerne er planlagt eller i gang. Fuglelivets tilstand er nemlig et af de mest brugbare mål for hele naturens tilstand, og projektet skal dokumentere, hvad ændringerne i forvaltningen af landskabet betyder for fuglelivet og dermed for biodiversiteten. Vil de fleste af arterne få bedre vilkår? Og vil

arter som fuglekonge og sortmejs, der først indvandrede til Danmark i takt med tilplantningen med nåletræer, nu begynde at gå tilbage?

Nåletræer som sitkagraner vil nemlig i stigende grad blive afløst af hjemmehørende løvtræer. Græssende kvæg, bisoner, heste og elge kan også komme til at spille en større rolle mange steder i landskabet, fx i nationalparkerne skove.

100 forskellige naturområder

Projektet 'Fugle i ny natur' er et klassisk DOF-feltprojekt, hvor aktive, frivillige DOF'ere udvælger en række

▲ Korttået træløber breder sig i disse år fra byernes parker ud i flere forskellige skovtyper, bl.a. ellesump.
Foto: Søren Rostock

▲ FiNN-undersøgelsesområde i Hareskoven nær København.
Foto: Daniel Palm Eskildsen.

► Bogfinken findes i næsten alle typer af skov.
Foto: Henrik Friis.

Musvågen findes i næsten alle typer af skov. Foto: René Petersen.

naturområder, som inden for de nærmeste år får en ændret drift. Fra disse naturområder indsamler og leverer de frivillige deres fugledata fra projektperioden. Hermed får man et enkelt og konkret billede af, hvilken naturforvaltning, der resulterer i mere fugleliv og større biodiversitet. Vi håber på, at omkring 100 naturområder over hele landet vil indgå i projektet. Blandt de nuværende områder i projektet er så forskellige lokaliteter som Almindingen på Bornholm, Hammer Bakker i Vendsyssel, Draved Skov i Sønderjylland og Søborg Sø i Nordsjælland.

Fugle som indikator for biodiversitet
'Fugle i Ny Natur' er foreløbig planlagt til at køre i tre ynglesæsoner, men forventningen er, at feltarbejdet vil blive videreført efter 2027.

DOF har udviklet en særlig app (FiNN for Fugle i Ny Natur) til projektet, og med den kan man som frivillig fugletæller via sin mobiltelefon rapportere sine observationer, mens man befinder sig ude i naturområdet. Resultaterne af un-

dersøgelserne vil selvfølgelig blive omtalt i DOF's medier, men derudover vil de blive offentliggjort i en række videnskabelige artikler, produceret af Københavns Universitet. Artiklerne vil først og fremmest dokumentere effekterne af den ændrede drift for biodiversiteten nationalt og lokalt. Derudover vil de belyse, hvilke registreringsmetoder, der fungerer bedst, og hvordan fugle kan bruges som indikatorer for biodiversitet. ●

Bliv en del af forskningsprojektet

Har du lyst til at deltage eller byde ind med et naturområde i forandring? Læs mere på vores hjemmeside om Fugle i Ny Natur: <https://www.dof.dk/naturbeskyttelse/projekter/fugle-i-ny-natur-finn>

KLÆDT GODT PÅ TIL FUGLETUR

IDEEL TIL
VANDRETURE

CAMELBAK EDDY+ FILTERED BY LIFESTRAW 1L CLEAR

Ét liters beholder med LifeStraw filter som gør selv det mest udrikkelige vand drikbart. Vandet filtreres to gange for at fjerne bakterier, parasitter og mikroplastik og reducerer bly, klor, dårlig smag og lugt, så du altid har adgang til rent og velsmagende drikkevand, uanset hvor du er.

—
Pris kr. 499,-

REJSEVENLIG
NYHED!

DOF BIRDLIFE WREN 8-24X50MM ED MINI TELESKOP

Med en vægt på kun 530 gram og en længde på 176 mm er dette ultrakompakte DOF BirdLife-teleskop ideelt til at have med overalt. Det skrå okular gør det nemt at bruge i felten, hvad enten du står op, sidder på jorden eller spejder fra skjul. Den avancerede optik med ED-glas (extra-low dispersion) reducerer farvefejl og giver skarpe billeder med høj kontrast og naturtro farver.

Fuld multilagsbelægning (glassene har flere lag coating) sikrer optimal lysgen- nemgang – også i dæmpet belysning. Med en nærgrænse på kun 1,5 meter kan Wren bruges til at studere insekter, planter og smådyr lige så godt som fugle i det fjerne. *DOF BirdLife Wren* er alsidig, og egner sig både til begyndere og øvede naturelskere.

—
Pris kr. 4.999,-
Medlemspris kr. 4.749,-

LUNDHAGS MAKKE LT MS SHORTS

Stilfulde og behagelige shorts til enhver lejlighed. Designet til trekking, velegnet til de fleste sommeraktiviteter. De er fleksible, åndbare og lette, ligesom en vandretur skal føles.

—
Pris kr. 999,-
Medlemspris kr. 799,-

FÅS BÅDE
TIL DAME
OG HERRE

LUNDHAGS TIVED TRAIL VANDRESKO

Lækker vandresko i ruskind med bred pasform og let EVA-mellemsål. Ideel til dig, der søger en let og slidstærk vandresko med høj komfort og lang holdbarhed.

—
Pris kr. 1.999,-
Medlemspris kr. 1.599,-

KEEN MENS TARGHEE III BISON SANDAL

En robust sandal, som gør dig klar til sommerens udflugter, vandreture og storbyferier. Sandalens quick pull lukning gør at du får en tætsiddende og meget behagelig pasform.

—
Pris kr. 999,-
Medlemspris kr. 799,-

NYT FRA VERDEN

AF SEBASTIAN THORUP HANSEN

Nyt studie:

Fugle danner relationer, der minder om venskaber

Trefarvet glansstær. Foto: Wirestock/iStock

Det har længe været kendt, at dyr hjælper deres genetiske slægtninge. Men at de også støtter artsfæller uden familiære bånd har været svært at dokumentere – indtil nu.

En ny undersøgelse fra Columbia University New York viser, at afrikanske stære ikke kun hjælper deres slægtninge, men også gentagne gange yder hjælp til ikke-beslægtede fugle. Dette tyder på en form for gensidighed, hvor hjælpen forventes gengældt over tid.

"Mange af disse fugle danner reelt venskaber," siger Professor Rubenstein. Forskerne har analyseret data indsamlet gennem 20 år og tusindvis af interaktioner mellem fugle for at nå frem til resultaterne.

Undersøgelsen har givet et sjældent indblik i sociale relationer hos fugle, da denne type undersøgelser kræver meget data over en lang årrække. Forskerne vil nu undersøge, hvordan disse relationer opstår, hvor længe de varer, og hvorfor nogle varer ved, mens andre opløses.

Kilde: Sciencedaily.com

Millioner af fugle bliver stadig dræbt ulovligt

En ny rapport fra BirdLife International og EuroNatur afslører, at millioner af fugle fortsat bliver dræbt ulovligt hvert år i Europa, Nordafrika og Mellemøsten.

Trods internationale aftaler, er 38 ud af 46 lande langt fra målet om at halvere den ulovlige fangst og handel med fugle inden 2030.

Mange fugle, herunder den truede turteldue og ådselgribben, er hårdt ramt.

Overudnyttelse – herunder ulovlig jagt – er en af de største årsager til, at fuglebestande forsvinder globalt. Ifølge forskerne er økonomiske motiver en af hovedårsagerne til drabene, og mange lande udviser kun begrænset vilje til at stoppe dem.

"Det her er ikke bare en forbrydelse – det er en tragedie, og uden hurtig og koordineret indsats kan millioner af trækfugle gå tabt for altid", siger Dr. Barend van Gernerden fra BirdLife International.

Der er dog lyspunkter: Eksempler fra Spanien og Cypern viser, hvordan en målrettet indsats og politisk vilje er med til at skabe fremgang for disse truede fugle, hvilket giver håb for fremtidens fugleliv.

Kilde: BirdLife.org

Ådselgrib. Foto: StockPhotoAstur, iStock

Sibirisk krikand i fremgang

Bestanden af den karismatiske sibiriske krikand er i markant fremgang. Wetland International (2025) anslår den globale bestand til et sted mellem 500.000 og 700.000 individer og siger samtidig, at dette tal kan være undervurderet.

I januar 2024 blev en kæmpe flok på næsten 800.000 sibiriske krikænder observeret ved Kum-floden i Sydkorea, og samtidig blev der rapporteret over 100.000 fugle ved en sø nord for Tokyo. Arten, der især er kendt for hannens farvestrålende hovedtegnning og elegante fjerdragt, er blandt verdens smukkeste ænder. Den yngler i det østlige Sibirien og overvintrer i Østasien, især i Sydkorea, hvor bestanden er vokset dramatisk siden 1980'erne.

Sibirisk krikand er nataktiv og lever bl.a. af afgrøder i rismarker. Den er yderst sjælden i Danmark med under 10 dokumenterede fund. Den markante fremgang i bestanden kan skyldes øget beskyttelse, mindre jagttryk og nye vådområder.

Kilde: Ornithomedia.com

Sibirisk krikand. Foto: Barbaraaaa, iStock.

Gylden sanger bliver aggressive af trafikstøj

Ny forskning fra Anglia Ruskin University i England viser, at trafikstøj påvirker adfærden hos gylden sanger og får fuglene til at udvise øget aggression med mere aggressiv adfærd, når støjen stiger.

Sangernes reaktion adskiller sig dog en smule fra menneskets. I stedet for råb og fagter, øger fuglen varigheden af sin sang og hæver minimumsfrekvensen for at undgå overlap med den lavfrekvente trafikstøj. Derudover bliver de mere aggressive over for territoriale rivaler.

Også på øer med meget lidt trafik påvirkede støjen fuglene, hvilket tyder på, at selv minimal trafik kan ændre fuglenes adfærd.

Forskerne understreger, at menneskelig aktivitet, selv i isolerede naturområder som Galapagos, kan have betydelige konsekvenser for dyrelivet og anbefaler fokus på støjreduktion i fremtiden.

Kilde: Sciencedaily.com

Gylden sanger, Galapagos. Foto: Gerald Corsi, iStock

Foto: JaCrispy, iStock

Fugle bruger slangeskind til at skræmme rovdyr væk

Det har længe været kendt, at fugle bruger affældet hud fra krybdyr i deres reder, og en ny undersøgelse fra Cornell University viser, at slangeskindet fungerer som en effektiv afskrækkelse mod rovdyr.

Forskere har opdaget, at det især er hulrugende fugle, som bruger aflagte slangeskind i deres redekonstruktion. Hypotesen er, at små rovdyr, som normalt plyndrer fugle-reder, er bange for slanger og derfor undgår reder med slangeskind. Fuglekiggere har i årevis observeret denne adfærd, men det er først nu, at teorien er blevet testet videnskabeligt.

For at undersøge effekten af slangeskind placerede forskerne to vagtelæg i over 60 redekasser og 80 åbne reder i Monkey Run Natural Area, USA. Nogle reder fik slangeskind, mens andre ikke gjorde. Over en periode på to uger overvågede forskerne rederne med vildtkameraer. Resultaterne viste, at slangeskindet ikke påvirkede åbne reder, hvor mindre rovdyr stadig kom på besøg. I lukkede redekasser gjorde det derimod en markant forskel, hvor prædatorer som flyvende egn holdt sig væk, hvilket øgede fugleungernes overlevelse.

Kilde: Sciencedaily.com

HVER FUGL SYNGER MED SIT NÆB

Foto: Johanna M. Hartmann.

Rågen er en intelligent fugl med veludviklede evner indenfor kommunikation, samarbejde og problemløsning. Den kan ses hele året, både på landet og i byen.

AF LENE MIDTGAARD

Foto: Erik Biering.

En af de kragefugle, som nok alle kender og har en holdning til er rågen. Især kan dens kald dele vandene. I tilgift til et velsmurt snakketøj, så er rågen en intelligent fugl, som kan løse komplekse opgaver, og som ind i mellem giver gaver i form af føde, også til sine ikke-beslægtede artsfæller.

Rågens videnskabelige navn *Corvus frugilegus* kommer fra ordene 'frux', som betyder frugt og 'legere', som betyder at plukke. Rågens navn betyder derfor med andre ord 'frugtsamlere'. Den sorte kragefugl, hvis fjer changerer i både grønt og mørkt lilla, kan opleves i både byen og på landet, hvor den

ofte ses fouragere i store flokke eller i ynglekolonier placeret i småskove, hegn eller parker. Særligt omkring kolonierne ikke blot ses, men høres rågerne. Deres karakteristiske kald *rook rook*, er efter sigende ophav til deres engelske navn, som er Rook.

20 forskellige kald

Netop rågernes lyde, som nogle finder irriterende eller decideret plagsomme, er med til at gøre arten upopulær i nogle kredse. Det blev der for eksempel givet udtryk for i en spørgeskemaundersøgelse om kragefugle, udført i regi af projektet 'De kloge kragefugle'. En af respondenterne gav rågen dette skudsmål: *"Har tidligere boet tæt ved rågereder, og på grund af deres larm var de knapt så charmerende naboer"*.

Selv om det for det menneskelige øre lyder som om, at rågerne ofte udstøder det samme kald igen og igen, har man faktisk ved en rågekoloni i Trondheim registreret op til 20 forskellige lyde fra rågerne i en koloni. Alt efter om fuglene kommunikerer mellem partnere, unger og forældre eller beder fremmede råger om at

holde sig på afstand, skifter kaldene karakter.

Et stykke med bart

Kragefuglene kaldes ofte 'De sorte fugle' som en fællesbetegnelse, men rågen skiller sig ud fra raven, alliken og kragen med sit karakteristiske nøgne parti ved næbbet, som medvirker til at få det til at se temmelig anseeligt ud. Det er dog kun de gamle fugle, der har det bare område omkring næseroden.

Rågen har til gengæld det til fælles med de andre kragefugle, at den er ret intelligent. I et eksperiment udført af forskere fra Cambridge og Londons Universitet i et laboratorium, blev fire råger præsenteret for en bøtte med vand, hvori der var placeret en larve. Bøttens udformning og mængden af vand gjorde, at larven var uden for rågernes rækkevidde. Ved siden af bøtten placerede forskerne en bunke med småsten, som alle rågerne uden undtagelse valgte at smide i vandet, for på den måde at hæve vandspejlet og få fat i den eftertragtede larve.

Foto: Johanna M. Hartmann.

En råge fodrer sin mage som led i parringsspillet.

Råge med agern. Som andre kragefugle opbygger rågen fødedepoter til brug for vinteren.

Foto: Steen E. Jensen.

DE KLOGE KRAGEFUGLE

'De kloge kragefugle' er en del af projektet 'Fællesskab gennem Fugle', som er et samarbejde mellem DOF, Danmarks Jægerforbund og Danske Herregårdsjægere, finansieret af 15. Juni Fonden. I delprojektet deltager frivillige i indsamlingen af data om kragefugle og deres indflydelse på bestande af andre arter. Desuden bliver der produceret et undervisningsmateriale målrettet folkeskolen og jagttegnskursister.

Foto: Hans Henrik Larsen.

Fødedeling til fælles bedste

Ud over at have en fornemmelse for massefylde er der også noget, som tyder på, at råger har en fornemmelse for, at samarbejde kan være en god metode til at løse opgaver, som ikke kan løses alene. Det er nemlig blevet påvist i et eksperiment, at råger – uafhængigt af, om de kender hinanden på forhånd – er i stand til at få adgang til godbidder ved begge to at trække i snore samtidig. Ud over at samarbejde delte fuglene, som indgik i forsøget, også føden, hvilket også kendes fra naturen, hvor man har iagttaget fødedeling mellem ikke-beslægtede råger.

Fødedelingen kan antage to former, hvoraf den ene form kan betragtes som en gave. Praksissen med at give føde som gaver udføres især af hannerne og især at fugle med høj social status. Den anden form for fødedeling har karakter af tolerance for at spise tæt sammen, uden at der opstår skærmydsler. Denne form for adfærd har, set fra et menneskeligt synspunkt, et umiskendeligt anstrøg af uselvished, men måske er det ikke hele sandheden. Et studie har nemlig påvist, at råger, når de præsenteres for ukendte fødeemner, primært holder sig til det, som de kan se, at de andre æder. På den måde nedsætter de risikoen for at indtage noget, de ikke kan tåle.

Altædende men mest vegetar

På grund af sit store indtag af diverse

plantefrø har rågen en funktion som frøspreader. Lysforholdene i en rågekoloni tillader ikke altid, at lyskrævende arter spirer, men kan i stedet ligge som en frøbank under rågekolonien i flere år og vente på, at mere gunstige forhold indfinder sig. Rågens frøspredning er dog ikke altid ubetinget positiv, da den kan medvirke til at sprede frø af eksempelvis invasive haveplanter.

Undersøgelser af rågers maveindhold har vist, at over halvdelen af rågens føde er vegetabilsk i form af korn, diverse markafgrøder, frø og frugter,

mens den animalske del af kosten primært består af regnorme, biller, edderkopper, tusindben, snegle, små pattedyr, fugleunger, æg og af og til ådsler. Andelen af animalsk føde er størst hos de helt unge fugle, hvor proteinrig føde er vigtig for ungerens udvikling. I alt går der 30 dage før ungerne er fuldt udvoksede og forlader reden. Forældrene bliver ved med at fodre dem i endnu ca. 10 dage, og derefter skal de klare sig selv dog med de fordele, der følger med at være i en flok. ●

Foto: Steen E. Jensen.

Rågekolonier er nemme at kende på de mange store reder placeret tæt ved hinanden i høje træer.

Dansk
Ornitologisk
Forening

BirdLife
DANMARK

Foto af stor præstekrave: Hans Henrik Larsen

Et bidrag der yngler langt ud i fremtiden

Ved at betænke DOF BirdLife i dit testamente er du - selv efter din levetid - med til at hjælpe vores truede ynglefugle og sårbare natur. Læs mere og få gratis hjælp til dit testamente på dof.dk/arv

NORDJYLLAND:

1. Skagen Fuglestation, Skagen
2. Batterivej, Skagen
3. Nordmandshage, Hals
4. Ulvedybet, Brovst
5. Vilsted Sø, Ranum
6. Lille Vildmose, Kongerslev

NORDVESTJYLLAND

7. Vejlerne, Fjerritslev
8. Agger Tange, Vestervig
9. Kølsen Enge, Viborg
10. Grynderup Sø, Roslev
11. Agerø, Karby

VESTJYLLAND

12. Skjern enge, Tarm
13. Værnengene/Tipperne, Nr. Nebel
14. Vest Stadil Fjord, Tim
15. Nisum fjord, Ulfborg
16. Geddal enge, Vinderup

SYDVESTJYLLAND

17. Blåvand Fuglestation/Blåvandshuk, Blåvand
18. Mandø, Ribe
19. Filsø, Oksbøl
20. Klelund Dyrehave, Hovborg
21. Sneum Sluse, Tjæreborg

ØSTJYLLAND

22. Egå Engsø, Risskov
23. Fornæs, Grenaa
24. Vrås Sande/Store Hjælland Plantage, Bryrup
25. Sødringholm, Havndal
26. Alrø, Odder

SYDØSTJYLLAND

27. Hammer Mølle, Vonge
28. Kongens Kær, Vejle
29. Hejlsminde Nor, Hejls
30. Randbøl Hede, Billund
31. Uldum Kær, Uldum

SØNDERJYLLAND

32. Vidåslusen, Højer
33. Ballum Sluse, Bredebro
34. Rømødæmningen, Skærbæk
35. Draved Skov, Løgumkloster
36. Slivsø, Haderslev

FYN

37. Gyldensteen Strand, Bogense
38. Roholm, Munkebo
39. Gulstav-området, Bagenkop
40. Brændegård Sø, Faaborg
41. Helnæs Made, Ebberup

VESTSJÆLLAND

42. Borreby Mose, Skælskør
43. Røsnæs, Kalundborg
44. Tempelkrogsøen, Vipperød
45. Korshage, Rørvig
46. Hovvig, Nykøbing Sj.

NORDSJÆLLAND

47. Melby Overdrev, Liseleje
48. Søborg Sø, Græsted
49. Selsø Sø, Skibby
50. Gribskov, Helsingør
51. Nivå Bugt og strandenge, Nivå

KØBENHAVN

52. Gundsømagle Sø, Roskilde
53. Stevn's Klint, Højerup
54. Ølsemagle Revle, Køge
55. Utterslev Mose, Brønshøj
56. Vestamager, Kastrup

STORSTRØM

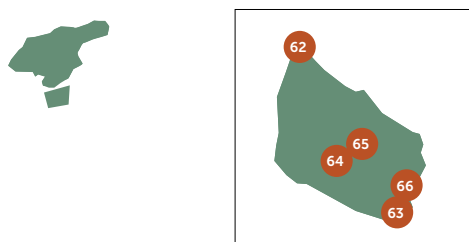
57. Maribosøerne, Maribo
58. Saksfjed/Hyllekrog, Rødby
59. Gedser Fuglestation/Gedser Odde, Gedser
60. Bøtø Enge, Væggerløse
61. Nyord Enge, Nyord

BORNHOLM

62. Hammeren, Allinge
63. Dueodde, Nexø
64. Udkæret, Aakirkeby
65. Bastemose, Aakirkeby
66. Nexø Sydstrand, Nexø

KOM MED PÅ FUGLEKURSUS, FUGLETURE OG FOREDRAG

DOF's 13 lokalafdelinger, 3 fuglestationer og Fugleværnsfonden arrangerer året rundt foredrag, fuglekursus, møder og ikke mindst en lang række fugleture over hele landet. Alle medlemmer af DOF er velkomne, og langt de fleste ture er gratis. Der er særlige udflugter for nye fuglekiggere, hverdagsture specielt for seniorer, temature om vadefugle eller rovfugle og meget mere. Fugleturene er ofte stedet, hvor du får god kontakt med andre fuglekiggere, og de erfarne turledere deler gerne ud af deres viden om naturen, fuglene og hvordan man kender de mange arter fra hinanden. En tur med turleder varer typisk to-fire timer, og det er ikke nødvendigt at tilmelde sig på forhånd medmindre andet er angivet i teksten.

Tjek turkalenderen for tid, sted og nærmere information om de lokale ture på **dof.dk/ture**. Vær opmærksom på at flere af lokalafdelingerne har yderligere oplysninger og opdateringer på egne hjemmesider.

På kortet kan du se nogle af de mange lokaliteter, som DOF og Fugleværnsfonden gennem årene har besøgt på vores fugleture og andre arrangementer.

DANSK ORNITOLOGISK FORENING – DOF

DOF er landsforeningen for fuglebeskyttelse og fugleinteresserede

DOF er den danske afdeling af BirdLife International.
Vesterbrogade 138-140,
1620, København V
Telefon (onsdag kl. 11-15):
3328 3800

DOF's formand:
Egon Østergaard tlf: 3116 2030,
email: egon.ostergaard@dof.dk

Indmeldelse i DOF: Ønsker du at blive medlem af DOF, kan det ske via **dof.dk** eller ved at kontakte **dof@dof.dk**.

Ønsker du at give en donation, kan du indbetale beløbet til Merkur reg. nr. 8401 kontonr. 1043118. Donationer og støttebeløb er fradragsberettiget.

Årlige kontingenter:

Medlemmer:	570 kr.
Ungdomsmedl. (til 30 år):	265 kr.
Ørneklub (6-12 år):	265 kr.
Husstandsmedlemsskab:	760 kr.

Naturbutikken:

Naturbutikken i Fuglenes Hus
tlf: 3328 3838.
Åbningstider:
Man.-fre. kl. 11-17, lør. 10-16.
www.naturbutikken.dk

GAVEKORT TIL BIDRAGYDERE

Mange medlemmer og ansatte bidrager med indhold til Fugle & Natur. Som en anerkendelse modtager bidragyderne et gavekort til Naturbutikken efter fig. retningslinjer:

- 1)** Anerkendelse for bidrag er som udgangspunkt symbolsk og kan ikke betragtes som aflønning.
- 2)** Ansatte og medlemmer af hovedbestyrelserne i DOF og FVF modtager ikke gavekort for deres bidrag til DOF's medier, da de primært bidrager i arbejdstiden eller con amore.
- 3)** Gavekortet udstedes første gang bidraget benyttes af DOF. Ved gentagelse/genbrug i flere medier udstedes ikke yderligere gavekort.
- 4)** Artikler på ca. 1500-2000 ord anerkendes med et gavekort på 200 kr.
- 5)** Fotos anerkendes med gavekort således:
A: 1 foto, 100 kr. / B: 2-4 fotos, 200 kr. / C: 5+ fotos, 300 kr.
- 6)** Udstedelsen af gavekort foregår løbende i takt med at bidragene benyttes.

Se dof.dk og lokalafdelingernes hjemmesider for opdateringer

DOF BORNHOLM

Formand Jens Christensen
Tlf: 6133 0425
E-mail: jechbornholm@gmail.com
dof-bornholm.dk

DOF KØBENHAVN

Formand Ingelise Aarøe Petersen,
Kaktusvej 55, 2300 København S
Tlf.: 3258 3705 / 2681 3705
E-mail: ihaapd@gmail.com
dofkbh.dk

Grågæssene

(Underafdeling af DOF København)

Jan Chr. Møllerup
Tlf. 40 50 84 87
E-mail: f.mollerup@mail.dk

Specielt for
SENIORER

DOF ROSKILDE

(Underafdeling af DOF København)

Solveig Jonasson
Tlf.: 5160 6797
E-mail: dof-roskilde@dof-roskilde.dk

dof-roskilde.dk
facebook: DOF Roskilde

DOF KØGE

(Underafdeling af DOF København)

Marta Bagoly Grun
Tlf.: 3042 2449
E-mail: mbgrun@gmail.com

dofkoeg.dk

DOF TRAVEL

(Underafdeling af DOF København)

Fuglerejser til nære og fjerne destinationer med erfarne og kvalificerede tureledere. Også småture og busture.

doftravel.dk

E-mail: travel@dof.dk
Tlf.: 5114 6115 (tirsdage 18.00-19.30, undtagen juli og juleferien)

DOF FYN

Formand Henrik Kalckar Hansen,
Nordalen 47, 5260 Odense S
Tlf. 3070 9038
E-mail: kalckar@webspeed.dk
doffyn.dk

DOF NORDJYLLAND

Formand Gitte Holm,
Monstrupvej 8, 9500 Hobro
Tlf.: 2175 4868
Email: jpg.holm@gmail.com
dofnord.dk

Gråmejsenord

(Underafdeling af DOF Nordjylland)

Poul Erik Sperling,
Tlf. 2028 4405
E-mail: pes@vildtfarmnord.dk

Specielt for
SENIORER

NORDSJÆLLAND

Formand John Hansen,
Rådhusvænget 21, 2 tv.,
3600 Frederikssund
Tlf.: 2229 5242
E-mail: forperson.nordsjaelland@dof.dk
dofnordsj.dk

DOF NORDVESTJYLLAND

Formand Martin Høj Hansen,
Sølystvej 10, 8830 Tjele
Tlf: 8751 4152 / 6133 3655
E-mail: nordvestjylland@dof.dk

dof-nordvestjylland.dk

DOF Nordvestjylland/Gråmejserne

<https://dof-nordvestjylland.dk/lokalafdelingen/grupper-og-udvalg/gramejserne>

Specielt for
SENIORER

DOF STORSTRØM

Formand Bo Kayser,
Pilevej 2, Stensby, 4773 Stensved
Tlf. 5134 6278.
E-mail: kontakt@dofstor.dk
dofstor.dk

DOF SYDVESTJYLLAND

Formand Karin Gustausen,
Solvænget 10, 6710 Esbjerg V
Tlf. 2825 8786
E-mail: kgustausen@gmail.com
dofsydvest.dk

DOF SYDØSTJYLLAND

Formand Conny Brokholm,
Heisesvej 18, Vinding, 7100 Vejle
Tlf. 2449 8504
E-mail: cb@dof-sydostjylland.dk
dof-sydostjylland.dk

DOF SØNDERJYLLAND

Formand Gert Fahlberg,
Sottrupskov 10, 6400 Sønderborg
Tlf: 2631 1013
E-mail: gert.fahlberg@bbsyd.dk
dof-syd.dk

DOF VESTJYLLAND

Formand Lars Holm Hansen,
Sandbækvej 26, Grønbjerg, 6971 Spjald
Tlf. 2296 1377
E-mail: lholmh@gmail.com
dofvestjylland.dk

Gråspurvvene

(Underafdeling af DOF Vestjylland)

Ingerid Elmquist,
tlf. 5121 7375,
E-mail: ingeridelmquist@gmail.com

dofvestjylland.dk

Specielt for
SENIORER

DOF Vestjylland / Ture og møder

Marianne Linnemann,
tlf. 2014 5010
E-mail: linnemann@gmail.com
dofvestjylland.dk

DOF VESTSJÆLLAND

Formand Morten Jensen,
Stenhøjallé 4, 4581 Rørvig
Tlf: 2125 8742
E-mail: vsj.formand@dof.dk
dofvsj.dk

DOF ØSTJYLLAND

Formand Niels Kristian Bech Jensen,
Ladegårdsbakken 18, Spørring, 8380 Trige
Tlf: 2982 9371
E-mail: mail@dofoj.dk
dofoj.dk

Se dof.dk og lokalafdelingernes hjemmesider for opdateringer

Gråkragerne(Underafdeling af
DOF Østjylland)Dofoj.dk/graakragerneSpecielt for
SENIORER**Fuglepigerne**(Underafdeling af
DOF Østjylland)Rikke Rørbech
E-mail: rikkesbreve@gmail.comfuglepiger.wordpress.comSpecielt for
KVINDER**DOF UNG**

Med medlemskabet DOF UNG har du mulighed for at møde andre unge, som også interesserer sig for fugle og natur og blive en del af et stort fuglefællesskab. Sammen tager vi på fugleture og lejre, hvor vi deler de fede oplevelser, bruger masser af tid i naturen og lærer af hinanden.

Dof.dk/dofung

Facebook: DOF UNG

ØRNEKLUBBEN

Ørneklubben er DOF's medlemstilbud til de 6-12-årige børn, der er vilde med

fugle og natur. I Ørneklubben tager vi på spændende fugleture, hvor vi taler om og kigger på ørne og andre flotte fugle. Vores ture byder også på sjove lege, aktiviteter og quizzer om fugle, så vi kan blive bedre til at bestemme dem og lære hinanden at kende. Som medlem af Ørneklubben får du hvert halve år et nyt turprogram på mail, så det er nemt at holde sig opdateret på kommende aktiviteter over hele landet.

Ørneklubben.dk

Se også turkalenderen
og Facebook

Birding
FOR BØRN**FUGLEVÆRNSFONDEN**

Kom med på guidet fugletur i et af Fugleværnsfondens naturreservater. Turene er gratis og for alle.

fuglevaernsfonden.dk**FUGLESTATIONERNE**

DOF's tre fuglestationer ligger dér, hvor fugletrækket koncentrerer forår og efterår. De mange og de sjældne fugle tiltrækker også mange ornitologer, som får nogle store fugleoplevelser, masser af hyggeligt samvær og samtidig indsamler vigtige data om fugle og fugletræk.

BLÅVAND FUGLESTATIONStationsleder Henrik Böhmer
Fyrvej 81, 6857 Blåvand.
Tlf. 2230 2244
E-mail: blaavand@dof.dkblaavandfuglestation.dk**GEDSER FUGLESTATION**Gedser Fyrvej 4, 4874 Gedser
Tlf. 2362 4874
E-mail: kontakt@gedserfuglestation.dkgedserfuglestation.dk**SKAGEN FUGLESTATION**Forstander & Naturvejleder
Simon S. Christiansen,
Fyrvej 36, 9990 Skagen
E-mail: skagen@dof.dk
Tlf.: 2177 5020
E-mail: ssc@dof.dkskagenfuglestation.dk

To store rejseeventyr

Oplev Sri Lanka, der byder på mange skønne natur- og fugleoplevelser samt et mangfoldigt og anderledes fugle- og dyreliv.
Afrejse den 20. januar til 1. februar. Pris: kr. 23.885,-

Vi tilbyder også en enestående eventyrrejse til Himalaya. "Lille Tibet" er en uforglemmelig oplevelse i det allernordligste Indien, i regionen Ladakh.
Afrejse den 8. til 20. marts. Pris: kr. 26.885,-

Klostermosevej 140 · DK-3000 Helsingør · Tlf.: +45 20 22 19 90 · fw@williams.dk · williamsrejser.dk

OPDAGER

SWAROVSKI
OPTIK

MERE

NL PURE 52

SEE THE *UNSEEN*

Afsender: Dansk Ornitologisk Forening (DOF) • Vesterbrogade 138-140 • 1620 København V